

**Kes me oleme?
Mida me teeme?
Kuidas me töötame?**

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

„Euroopa Liit põhineb väärtustele, nagu inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine. Need väärtused ühendavad liikmesriike ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, võrdõiguslikkus, tolerantsus, õigusriigi põhimõtted, solidaarsus ning võrdsus naiste ja meeste vahel.”

Euroopa Liidu lepingu artikkel 2

Eessõna

Põhiõigustega kehtestatakse miinimumnõuded, et tagada inimeste väärkas kohtlemine. Olgu see õigus võrdsele kohtlemisele sõltumata vanusest, puudest või etnilisest päritolust, õigus isikuandmete kaitsele või õiguskaitsele – kõiki neid õigusi tuleb edendada ja kaitsta.

Euroopa Liidu liikmesriikides on põhiõiguste edendamise tegeletud juba pikka aega. Ka Euroopa Liit ise on nendele väärtustele rajatud ning on seetõttu pühendunud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas mainitud õiguste kaitsmisele. Selle tegevuse toetamiseks kutsutigi ellu sõltumatu institutsioonina Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet.

Hoolimata eelmainitud pühendumisest põhiõiguste kaitsele on palju probleeme, mis takistavad põhiõiguste järgimist igapäevaelus. Euroopa Liidus andmeid kogudes ja analüüsides aitab Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet liidu institutsioonidel ja liikmesriikidel neid probleeme mõista ja lahendada. Töötades koos Euroopa Liidu institutsioonide, liikmesriikide ja teiste organisatsioonidega rahvusvahelisel, Euroopa Liidu ja liikmesriigi tasandil mängib just Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet olulist rolli selles, et põhiõigused oleksid tagatud kõikidele Euroopa Liidu elanikele.

Morten Kjærum
Direktor

Ilze Brands Kehris
Nõukogu esinaine

Kes me oleme?

Euroopa Liit asutas Põhiõiguste Ameti eesmärgiga pakkuda põhiõiguste alal sõltumatut ning tõendipõhist nõu. Põhiõiguste Amet on üks Euroopa Liidu eriotstarbelistest asutustest. Need asutused on loodud selleks, et pakkuda ELi institutsioonidele ja liikmesriikidele erinevatel teemadel ekspertnõu. Põhiõiguste Ametit rahastatakse Euroopa Liidu eelarvest.

Ameti 90 töötaja seas on õiguseksperte, politolooge, sotsiolooge, statistikuid ning kommunikatsiooni- ja suhtekorraldusspetsialiste.

Nende tegevust juhib Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti nõukogu. Nõukogu määratleb ameti tööeesmärgid, kinnitab eelarve ja jälgib selle tööd. Nõukogusse kuulub üks sõltumatu ekspert igast liikmesriigist, lisaks kaks Euroopa Komisjoni esindajat ning Euroopa Nõukogu määratud sõltumatu ekspert.

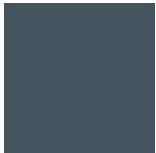

Põhiõigused

Euroopa Liidu põhiõiguste harta on Euroopa Liidu õiguste deklaratsioon. Selles on sätestatud õigused, mida Euroopa Liidu institutsioonid ja liikmesriigid peavad liidu õigusakte ja poliitikat välja töötades ja rakendades järgima. Harta on õiguslikult siduv. See on Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti lähtepunkt töendipõhise nõu andmisel, mis aitab tagada põhiõiguste järgimist.

Põhiõiguste Harta jagab õigused kuude peatükki:

VÄÄRIKUS

näiteks: õigus mitte saada alandava kohtlemise osaliseks

SOLIDAARSUS

näiteks: õigus tervishoiu-teenustele ja ravile

VABADUSED

näiteks: õigus isikuandmete kaitsele

KODANIKE ÕIGUSED

näiteks: õigus hääletada elukohajärgsetel kohalikel valimistel

VÕRDSUS

näiteks: õigus võrdsele kohtlemisele

ÕIGUSEMÕISTMINE

näiteks: õigus õiglasele kohtupidamisele

Mida me teeme?

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet pakub Euroopa Liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele sõltumatut, tõenditel põhinevat nõu põhiõiguste vallas eesmärgiga aidata kaasa põhiõiguste täielikule järgimisele kogu Euroopa Liidus.

Selle saavutamiseks täidab Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet järgmisi põhiülesandeid:

- kogub ja analüüsib teavet ja andmeid;
- pakub abi ja ekspertiisi;
- arendab teabevahetust ja edendab üldsuse põhiõiguste alast teadlikkust.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ülesanded loetletakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti asutamist käsitlevas õigusaktis: Nõukogu määrus (EÜ) nr 168/2007.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet täidab oma ülesandeid konsulteerides ja kaasates koostööpartnereid.

Selline lähenemine võimaldab Põhiõiguste Ametil:

- määratleda oma töövaldkonnad, et keskenduda konkreetsete lünkade ja vajaduste uurimisele põhiõiguste valdkonnas;
- jagada teadmisi, kooskõlastada uurimistegevusi eri valdkondades ning teha koostööd Euroopa Liidu ja liikmesriikide teavitamisel tulemustest . Sel moel luuakse sünergiaid, kasutatakse maksimaalselt ressursse ning toetatakse teisi organisatsioone, esitades selgeid seisukohti põhiõiguste kaitse tõhustamise võimaluste kohta;
- tagada, et nõuanded ja uurimistulemused jõuavad õigete poliitikakujundajateni liikmesriikide valitsuste ja Euroopa Liidu institutsioonide õigeltasandil.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti peamised koostööpartnerid on:

- Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukoguga;
- muude rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu Euroopa Nõukogu, ÜRO ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE);
- valitsuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, teadusasutuste ja riiklike võrdõiguslikkuse ja inimõiguste asutustega.

Võrdõiguslikkusega ja inimõigustega tegelevad asutused on riiklikud organisatsioonid, mis edendavad põhiõiguste kaitset oma riigis. See võib hõlmata teadusuuringuid, teavitustööd või ohvrite nõustamist nende õiguste osas.

Tiheda koostöö tagamiseks Euroopa Liidu liikmesriikidega määrab iga liikmesriik ametisse riikliku kontaktametniku. Pidev teabevahetus ja regulaarsed nõupidamised aitavad kaasa tugeva tööalase partnerluse tekkimisele, mis tagab järjepideva teabevahetuse ning riikide vajadustega arvestamise.

Põhiõiguste platvorm (FRP) ühendab üle 300 konkreetsete põhiõigustega tegeleva kodanikuühiskonna organisatsiooni kogu Euroopa Liidust. Nad annavad soovitusi Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti iga-aastase tööprogrammi ja aastaaruande kohta.

Euroopa Nõukogusse kuulub 47 riiki. Selle organite seas on Euroopa Inimõiguste Kohus, mis tegeleb Euroopa inimõiguste konventsiooniga seotud kohtuasjadega.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametil on eriti tihedad suhted Strasbourgis asuva Euroopa Nõukoguga. Hea koostöö huvides kooskõlastab amet oma tegevuse, eelkõige iga-aastase tööprogrammi ja kodanikuühiskonnaga tehtava koostöö ka Euroopa Nõukoguga.

Põhiõiguste platvormi (*Fundamental Rights Platform, FRP*) kaudu kaasab Põhiõiguste Amet regulaarselt konsultatsioonidesse sadu kodanikuühiskonna organisatsioone. Need organisatsioonid aitavad ekspertidel välja selgitada, milliste probleemidega Euroopa Liidu elanikud igapäevaelus kokku puutuvad.

Töövaldkonnad

Euroopa Liidu institutsioonid esitavad oma ettepanekud Põhiõiguste Ameti teemavaldkondade kohta viie aasta pikkuseks perioodiks ning kinnitavad teemadevaliku.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti peamised töövaldkonnad hõlmavad diskrimineerimise tõkestamist, õiguskaitse kättesaadavust, võitlust rassismi ja ksenofoobiaga, andmekaitset, kuriteoohvrite õigusi ja lapse õigusi.

Kuivõrd põhiõiguste amet loodi Euroopa Liidu ja liikmesriikide nõustamiseks Euroopa Liidu õigusaktide ja poliitika elluviimisel, siis võib see asutus tegelda ainult nende küsimustega, mis kuuluvad Euroopa Liidu pädevusse.

Ehkki Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet jagab ka üksikisikutele teavet, kuidas ja kus oma õigusi kasutada, ei tohi amet uurida üksikkaebusi ega teha nende kohta otsuseid. Oma volituste kohaselt võib amet ainult suunata isikuid õigete ametkondade juurde, kust nad saavad abi küsida juba kas riigi, Euroopa või rahvusvahelisel tasandil.

„Pädevus“ viitab sellele, kas Euroopa Liidul on seaduslik õigus konkreetses poliitikavaldkonnas meetmeid rakendada.

Kuidas me töötame?

Uuringud ja andmete kogumine

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ülesanne on koguda „objektiivset, usaldusväärset ja võrreldavat“ teavet ja andmeid. Üksikute liikmesriikide jälgimise või hindamise asemel uurib asutus konkreetseid teemasid Euroopa Liidus tervikuna.

Kõikide liikmesriikide või mitme liikmesriigi kaasamine uuringutesse annab võrreldava ülevaate, mis võimaldab selgitada põhiõiguste valdkonnas välja aktuaalsed probleemid ja perspektiivsed praktikad kogu Euroopa Liidus.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti teadusuuringud käsitlevad tavaliselt **konkreetselt põhiõigustega seotud teemat** Euroopa Liidus üldiselt, üheks selliseks näiteks on raport „Homofobia, transfoobia ja diskrimineerimine seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel Euroopa Liidu liikmesriikides“ (*Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States*, 2010).

Sageli kogub amet teavet **põhiõiguste kaitse kohta liikmesriikide õigusraamistikus** ning koostab õigusliku analüüsi. Teabeallikadena kasutab amet õigusakte, kohtuotsuseid ja õiguskirjandust. Näiteks: „Õiguskaitse kättesaadavus Euroopas: ülevaade probleemidest ja võimalustest“ (*Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities*, 2011).

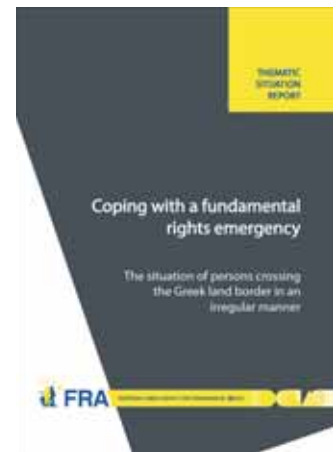
Uurimismetoodika viitab teabe ja andmete kogumise ja analüüsimise viisile. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametis kasutatav metoodika on välja töötatud eesmärgiga tagada, et kogutavad andmed on võimalikult täpsed ja usaldusväärsed.

Et anda tegelikust olukorrast põhjalik ülevaade, kasutab Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet nii õiguslikku analüüsi kui ka andmeid üksikisikute igapäevakogemuste kohta. Dokumentide analüüsi täiendatakse praktiliste ühiskonnauuringutega, kasutades küsitlusi või intervjuusid või olemasolevate andmete põhjalikku analüüsi.

Näiteks Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuringu (EU-MIDIS) käigus intervjueeriti kokku 23 500 inimest, kes valiti sisserändajate ja etniliste vähemuste rühmadest kõigis Euroopa Liidu 27 liikmesriigis. Tulemused võimaldasid ametil välja töötada kasulikud ja ajakohased diskrimineerimisnäitajad, nagu diskrimineerimise või rassismist ajendatud kuritegevusega kokkupuutunud ohvrite määr. See omakorda näitas, millises ulatuses tajuvad eri vähemused diskrimineerimist erinevates liikmesriikides.

Mõnel juhul võib amet **raporteerida kiiret sekkumist nõudvast põhiõiguste rikkumisest** ühes või teises liikmesriigis, kui see kuulub ameti volituste piiridesse ning kui rikkumine mõjutab Euroopa Liitu. Näiteks: „Toimetulek põhiõiguste kriisiga – ebaseaduslikult Kreeka maismaapiiri ületavate isikute olukord. Teemaatiline aruanne” (*Coping with a fundamental rights emergency – The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner. Thematic Situation Report, 2011*).

Ehkki ameti eksperdid valivad konkreetse projekti jaoks kohase meetodika, koguvad liikmesriikide tasandil andmeid ja teavet peamiselt lepingulised partnerid. Lepingupartnereid valitakse objektiivse ja põhjaliku hankeprotseduuri käigus.

Teaduskomitee koosneb 11st eriti pädevast ja sõltumatust põhiõiguste asjatundjast kogu Euroopa Liidust. Haldusnõukogu valib nad ametisse Euroopa Parlamendi arvamuse alusel.

Suur osa Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuringutest tugineb ameti riiklike teabekeskuste võrgustiku FRANET kaudu kogutud andmetele ja teabele. Võrgustikku kuuluvad põhiõiguste ekspertide meeskonnad kõigist liikmesriikidest. Kogutud andmeid ja teavet kasutavad ja analüüsivad siiski Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti töötajad.

Samuti on ametil sõltumatutest välisliikmetest koosnev teaduskomitee, mis tagab ameti töö kvaliteedi.

Täpsemat teavet Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uurimismeetodite kohta leiate meie infolehest *Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuringud: usaldusväärsete ja võrreldavate andmete kogumine ja analüüs.*

Abi ja teadmised

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet pakub Euroopa Liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele „abi ja teadmisi“, et aidata neil Euroopa Liidu õigusaktide väljatöötamise ja rakendamise käigus „täielikult järgida põhiõigusi“.

Amet valib uurimisteemad vastavalt oma sidusrühmade vajadustele. See tähendab, et andmeid kogutakse valdkondades, kus otsustajad vajavad poliitika ja õigusaktide väljatöötamiseks tõendusmaterjali. Samuti võimaldab see ametil keskenduda oma uurimistöös tegelikele probleemidele, millega inimesed päevast päeva kokku puutuvad.

Lähtudes uuringuandmetest ja ameti pädevusest põhiõiguste vallas, väljastab Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet Euroopa Liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele arvamusi ja järeldusi selle kohta, kuidas tagada põhiõiguste järgimine praktikas õigusaktide ja poliitikate väljatöötamisel ja rakendamisel.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet konsulteerib oma sidusrühmadega pidevalt kõikides projektides, et selgitada välja parimad nõustamisviisid, abistamaks sidusrühmi põhiõiguste järgimise tõhustamisel. Ameti poolt tuvastatud probleemide ja sidusrühmade poolt teada antud vajaduste põhjal antakse nõu ja abi mitmes vormis.

- **Aruanded** – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet esitab oma ühiskonna- ja õigusuuringute ning -analüüside käigus kogutud andmed ja tõendid Euroopa Liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele koos arvamuste ja järeldustega, kuidas tagada põhiõiguste tõhusam järgimine.
- **Euroopa Liidu institutsiooni taotlus** – Euroopa Liidu institutsioonid võivad ametlikult taotleda Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametilt arvamust konkreetse teema kohta või õigusakti või selle projekti õiguslikku analüüsi põhiõiguste seisukohast. Näiteks 2011. aastal küsis Euroopa Parlament Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamust reisijate broneeringuinfo (ingl k *Directive on the use of Passenger Name Record – PNR*) direktiivi projekti kohta.
- **Päring ELi liikmesriigist** – Liikmesriigid võivadb esitada Põhiõiguste Ametile päringuid, et saada saama teavet või andmeid, mis aitaksid kaasa põhiõiguste edendamisele ühes või teises ELi pädevusse kuulavas valdkonnas.
- **Koolitusmaterjalid ja koolitusprogrammid** – Näiteks *Euroopa võrdse kohtlemise õiguse käsiraamat* (2011), mis koostati koostöös Euroopa Inimõiguste Kohtuga (Strasbourg) ja mis pakub õigusala töötajatele juhiseid võrdse kohtlemise õiguse vallas.
- **Perspektiivsed praktikad** – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet kogub ja jagab liikmesriikide vahel ka „perspektiivseid tavaid“, mis annavad põhiõiguste järgimisele eriti soodsa tõe. See võimaldab liikmesriikidel vahetada teavet tõhusate mudelite ja levinumate probleemide lahenduste kohta.

Teabevahetus ja teadlikkuse tõstmine

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti jõupingutused on suunatud praeguse olukorra parandamisele. Lisaks eelpool mainitud töövormidele kuulub ameti ülesannete hulka teadlikkuse tõstmine põhiõigustest üldsuse ja konkreetsete elualade esindajate seas, kes etendavad olulist rolli põhiõiguste rakendamisel või mõjutavad neid (nagu näiteks õpetajad, meediaspetsialistid, politsei- ja õigusvaldkonna töötajad).

Teave Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja selle tegevuse kohta

Lisaks **trükiväljaannetele** ja **teabestendidele** olulisematel üritustel kasutab amet laialdaselt ka **veebipõhiseid sidekanaleid**. Lisaks veebilehele saate meie tegemisi jälgida ka sotsiaalmeedia vahendusel – Facebook, Twitter, LinkedIn ja YouTube – neis kõigis oleme me esindatud.

Kord kuus annab amet välja ka **elektronilist uudiskirja**. Selle tellimiseks palume kirjutada aadressil: information@fra.europa.eu.

Lisaks pakume rühmadele võimalust ametit külastada ning tutvuda lähemalt ameti tööga ning põhiõigustega Euroopa Liidus. Küllastuse kokkuleppimiseks palume kirjutada aadressil: visit@fra.europa.eu.

Teadlikkust tõstvad materjalid

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet koostab **materjale**, milles pakutakse erinevate elualade esindajatele juhiseid inimõiguste küsimustega tegelemiseks. Näiteks „Ekskursioon minevikku – õpetus tulevikuks: õpetajate käsiraamat“ (*Excursion to the past – teaching for the future: Handbook for teachers*, 2011), millest on abi õpetajatele holokausti ja inimõiguste teemade käsitlemisel, ning koos Euroopa Ringhäälinguliiduga koostatud „Meedia mitmekesisuse suunised“

(*Media Diversity Toolkit*), milles selgitatakse avaliku sektori ringhäälinguorganisatsioonidele, kuidas vähemuste küsimuste valgustamisel Euroopa mitmekesisist ühiskonda paremini kajastada.

Samuti avaldab Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet lastele mõeldud **S’Cool Agenda**. Lõbusa kujundusega praktiline kalender sisaldab olulist teavet põhiõiguste kohta.

Poliitikakujundajatele, teadlastele, õigusvaldkonna spetsialistidele ja laiemale üldsusele pakutakse juurdepääsu ka ameti **kohtupraktika andmebaasile**, mis sisaldab liikmesriikide ja Euroopa Liidu põhiõiguste teemalisi kohtuasju.

Teave Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohta

Amet avaldab materjale põhiõiguste harta kohta ka veebilehel, mis võimaldab kasutajatel saada põhjalikumat teavet hartaga tagatud õiguste kohta – selle nimi on **hartapeedia** (ingl k **Charterpedia**). See on rahvusvaheliste, Euroopa Liidu ja liikmesriikide põhiseadusega tagatud põhiõiguste ulatuslik kogu, millest leiata lingid harta teemadele, peatükkidele ja artiklitele, mis on kõik ka Põhiõiguste Ameti veebilehelt hõlpsasti kättesaadavad.

Samuti on Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet välja töötanud ja oma veebilehel avaldanud **põhiõiguste harta rakenduse, mis on mõeldud mobiilseadmetele** nagu nutitelefoniid ja tahvelarvutid.

Meie kontaktid

Lisateavet Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kohta leiate meie kodulehelt:

- <http://fra.europa.eu>
- twitter.com/EURightsAgency
- www.facebook.com/fundamentalrights
- www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
- www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

Meiepoole pöördumiseks, uudiskirja tellimiseks või külastusereserveerimiseks palume kirjutada aadressil:

- information@fra.europa.eu

Meie poole saate pöörduda ka posti, telefoni ja faksi teel:

FRA – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet

Schwarzenbergplatz 11

1040 Viin

Austria

Tel: +43 (1) 580 30 0

Faks: +43 (1) 580 30 699

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Põhiõigused on miinimumnõuded inimeste kohtlemiseks. Need on sätestatud **Euroopa Liidu Põhiõiguste Hartas**, mis on õiguslikult siduv ELi õigusaktide rakendamisel Euroopa Liidu institutsioonide ja kõigi 27 liikmesriigi jaoks. Need põhimõtted tagavad igaühe väärikuse austamise. Euroopa Liidu Põhiõiguste Harta peatükid käsitlevadväärikust, vabadusi, võrdsust, solidaarst, kodanike õigusi, õigusemõistmist ja üldsätteid) ning tutvustab Euroopa Liidus tunnustatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) tegutseb alates 2007. aastast. Amet pakub Euroopa Liidule ja liikmesriikidele põhiõiguste alast abi ja nõu.

FRA – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet
Schwarzenbergplatz 11
1040 Viin
Austria

Tel: +43 (1) 580 30 - 0
Faks: +43 (1) 580 30 - 699

information@fra.europa.eu
<http://fra.europa.eu>
twitter.com/EURightsAgency
www.facebook.com/fundamentalrights
www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

